

**5 september
2018**

1V **Opiniepanel**

**Onderzoek Hoe Bevalt
Nederland 2018:
16.000 vrouwen
over hun ervaring met
zwanger worden,
zwanger zijn en bevallen**

Inhoudsopgave

Onderzoek Hoe Bevalt Nederland 2018: 16000 vrouwen over hun ervaring met zwanger worden, zwanger zijn en bevallen

I. Het project Hoe Bevalt Nederland 2018 en 1983: 35 jaar later 4

II. Over het onderzoek: verantwoording 5

III. Belangrijkste uitkomsten: persberichten en artikelen 7

De leukste weetjes uit het grote zwangerschapsonderzoek 2018	7
Vrouwen willen lagere leeftijdsgrens voor IVF-behandeling	9
Mannen geven alcohol niet op om vader te worden	11
Een derde vrouwen krijgt pijnbestrijding bij de bevalling	12
'Hij ging Pokemon vangen tijdens mijn bevalling'	14
Driekwart moeders geeft borstvoeding- net als in 1983	17

IV. Vragenlijst en uitslagen 19

0. ALGEMEEN: ACHTERGROND DEELNEEMSTERS 19

Leeftijd	19
Situatie gezin	20
Gezondheid	20
Hoe lang duurt het om zwanger worden	20
Zwangerschap gepland of niet gepland	21
Zwanger worden prettig of onprettig	22

1. ZWANGER WORDEN 23

Levensstijl: alcohol, roken en stress	23
Vruchtbare dagen	25
Zorgen om zwanger worden	25

2. ZWANGERSCHAP 26

Beoordeling controles tijdens zwangerschap	26
Echo's	26
Informatie over zwangerschap en sociale media	29
Werk en zwangerschapsdiscriminatie	29
Roken en alcohol tijdens zwangerschap	30
Rol partner bij zwangerschap	32
Algemene beleving zwangerschap	32

3. DE GEBOORTE EN DE BABY	33
De bevalling	33
Zorgen over bevalling en kind	33
Pijnbestrijding	33
Communicatie en informatie tijdens de bevalling	34
Beoordeling plek bevalling	34
Rol partner bij bevalling	35
De baby	36
Meer dan 10.000 baby's	36
Babynamen: de Hoe Bevalt Nederland baby's heten	36
Borstvoeding	36
Rol van de partner bij de verzorging van de baby	37
4. NIEUWE TECHNIEKEN OM ZWANGER TE WORDEN	38
<i>(Onder vrouwen in doelgroep én EenVandaag Opiniepanel)</i>	
IVF: maximale leeftijd	38
Eicellen invriezen	40
Prenatale genetische testen (PGD) en embryoselectie	41
Toekomst zwangerschap	43

I. Het project Hoe Bevalt Nederland 2018 en 1983: 35 jaar later

Hoe denken zwangere vrouwen anno 2018 over pijnbestrijding, borstvoeding en het aantal echo's? Wie past haar levensstijl aan om zwanger te worden en wie drinkt er alcohol tijdens de zwangerschap? Wat vinden vrouwen in de doelgroep van de maximale IVF-leeftijd en hoe staan ze tegenover embryoselectie?

Dit document bevat de onderzoeksresultaten van een groot onderzoek van het programma Hoe Bevalt Nederland uitgevoerd door de onderzoekers van het EenVandaag Opiniepanel. Bijna 16.000 vrouwen vulden een vragenlijst in over hun ervaring met zwanger worden, zwanger zijn en bevallen anno 2018. Zij deelden hun bijzondere persoonlijke verhalen en geven hun mening over de nieuwste technieken om zwanger te worden. Het project is aangevuld met een publieksonderzoek onder de leden van het EenVandaag Opiniepanel.

In 1983 presenteerde Ria Bremer ook een tv-programma onder de titel Hoe Bevalt Nederland, een speciale aflevering van Vinger aan de Pols. Hierin belichtte zij de stand van de geboortezorg in Nederland. Bij het programma hoorde toen een onderzoek uitgevoerd onder bijna 2000 zwangere vrouwen. Een deel van deze uitslagen wordt tegenover die van 2018 gezet in dit uitslagdocument.

Nu, 35 jaar later, en vele technische ontwikkelingen verder, maakt Ria Bremer opnieuw de balans op: *'Er is in 35 jaar ontzettend veel veranderd. En het gaat maar door. Soms heb ik het gevoel dat onvruchtbaarheid straks niet meer bestaat en dat kinderen in plaats van in de slaapkamer in het laboratorium worden gemaakt.'*

In de tv-programma's van 2018 zijn de resultaten van het onderzoek van 2018 uitgebreid te zien, soms aangevuld met die van 1983. Ze worden gepresenteerd door Gijs Rademaker, onderzoeker en presentator van het EenVandaag Opiniepanel. *'Er is veel in het nieuws over zwangerschap in Nederland, dit onderzoek biedt een unieke kans om te horen wat vrouwen zélf te vertellen hebben'*, aldus Gijs Rademaker.

De uitzendingen van Hoe Bevalt Nederland zijn op 5, 12 en 19 september 2018. Ze zijn, evenals de uitzending uit 1983, terug te kijken via: <https://zorgnu.avrotros.nl/dossiers/detail/ho-bevalt-nederland/>
Meer uitslagen staan op: <http://opiniepanel.eenvandaag.nl>

II. Over het onderzoek: verantwoording

Onderzoek Hoe Bevalt Nederland 2018

Voor het project Hoe Bevalt Nederland is een onderzoek in drie delen uitgevoerd onder verschillende groepen vrouwen: zij die zwanger willen worden, vrouwen die zwanger zijn en vrouwen die in 2016, 2017 of 2018 een kind hebben gekregen. In totaal vulden 15.810 vrouwen één of meerdere deelonderzoeken in, afhankelijk van de fase waarin zij zich bevonden. Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoekers van het EenVandaag Opiniepanel.

Enkele honderden deelnemers zijn leden van het EenVandaag Opiniepanel uit de doelgroep. De rest is geen lid van het Opiniepanel, maar extern geworven via diverse tv- en online kanalen. Het onderzoek is uitgevoerd tussen 12 maart en 15 mei 2018.

Het onderzoek laat een goed stemmingsbeeld van de doelgroep zien. De uitslagen zijn -waar dat mogelijk was- vergeleken met populatie cijfers van het CBS. Voor wat betreft leeftijd, burgerlijke staat en provincie zijn ze in lijn met de populatie van moeders die in de afgelopen twee jaar een kind hebben gekregen. Er zijn bij het CBS geen harde cijfers geregistreerd van vrouwen die zwanger proberen te worden of zwanger zijn.

Onderzoek Hoe Bevalt Nederland 1983

In 1983 werd bij de AVRO ook een programma onder de titel Hoe Bevalt Nederland uitgezonden. Hierbij werd een onderzoek uitgevoerd onder bijna 2000 vrouwen (N=1824). Zij vulden in de loop van hun zwangerschap in totaal 237 vragen in. Een deel van deze uitslagen wordt tegenover die van 2018 gezet in dit uitslagdocument.

Onderzoek EenVandaag Opiniepanel

Voor het project Hoe Bevalt Nederland is ook een onderzoek gehouden onder de leden van het EenVandaag Opiniepanel. Dit was een opinie onderzoek over moderne technieken om zwanger te worden. Dezelfde vragen zijn ook ingevuld door de vrouwen uit de doelgroep in het Hoe Bevalt Nederland 2018 onderzoek. Ze zijn naast elkaar vermeld in de uitslagen.

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit ruim 50.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van online onderzoek. Aan het opinie onderzoek deden 19.000 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee. Het onderzoek vond plaats van 10 tot en met 20 april 2018. De uitslag van de peilingen onder het EenVandaag Opiniepanel zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede

Kamerverkiezingen van 2017. Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een peiling mee te doen. Op de meeste onderzoeken respondeert 50 tot 60 procent van de panelleden.

Meer informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Petra Klapwijk, onderzoeker van Hoe Bevalt Nederland en het EenVandaag Opiniepanel, petra.klapwijk@eenvandaag.nl

III. Belangrijkste uitkomsten: persberichten en artikelen

Bij het project Hoe Bevalt Nederland verschenen verschillende persberichten en artikelen met de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek. Deze zijn in dit hoofdstuk terug te lezen. In hoofdstuk IV is de vragenlijst met meer uitslagen opgenomen.

De leukste weetjes uit het grote zwangerschapsonderzoek 2018

Hoe denken zwangere vrouwen anno 2018 over pijnbestrijding, borstvoeding en het aantal echo's? Hoeveel vrouwen worden er ongepland zwanger? Wie drinkt er alcohol? Bijna 16.000 moeders geven zelf de antwoorden en vertellen hun persoonlijke ervaringen in het grote zwangerschapsonderzoek van het programma Hoe Bevalt Nederland uitgevoerd door het EenVandaag Opiniepanel.

In 1983 deed het programma Hoe Bevalt Nederland ook een onderzoek. Toen deden 2000 zwangere vrouwen mee. Wat is er veranderd en wat is hetzelfde gebleven?

De moeders: van 15 tot 46 jaar

De meeste deelneemsters zijn tussen de 20 en 40. De jongste is 15. De drie oudste moeders zijn 46 jaar.

10.000 baby's: van Julia tot Rembrandt

In totaal zijn (tot het moment van publicatie) 10.133 baby's geboren van deelneemsters aan het onderzoek. De Hoe Bevalt Nederland baby's heten:

Top 3 Jongensnamen:

1. Luuk (51 x)
2. Finn (43 x)
3. Levi (43 x)
4. Noud (43 x)

Top 3 Meisjesnamen:

1. Julia (45 x)
2. Tess (44 x)
3. Lotte (43 x)

Soms hebben ze hele bijzondere namen, naar historische figuren, zoals Rembrandt of Odysseus. Of juist helemaal van deze tijd, zoals Dré of Soof.

Ongepland maar niet ongewenst

Eén op de tien deelnemers is ongepland zwanger geworden. De meesten gebruikten gewoon voorbehoedmiddelen, maar condooms, spiraaltjes, de pil...het werkte gewoon niet. We vonden zelfs enkele stellen waarvan één van de twee gesteriliseerd was. Allebei gesteriliseerd, zoals in 1983, dat kwamen we niet tegen. Gelukkig was ongepland meestal niet ongewenst.

Vrouwen willen meer echo's

De zwangere vrouwen in het onderzoek vinden twee standaardecho's onvoldoende. Driekwart (75%) wil vaker een echo. Vrouwen krijgen nu standaard een echo aan het begin van hun zwangerschap en met 20 weken. Onze deelnemers willen ook graag een echo in de tweede fase van hun zwangerschap, om onzekerheid weg te nemen en eventuele complicaties eerder op te sporen.

Alcohol was in 1983 veel gewoner

De vrouwen die zwanger proberen te worden zijn anno 2018 matig met alcohol. Bijna de helft (44%) drinkt helemaal niet. Een derde (23%) drinkt af en toe een glaasje. Voor de meeste zwangere vrouwen in het onderzoek van nu is alcohol taboe (88%).

In 1983 was dat wel anders: toen dronk één op de vijf (19%) regelmatig alcohol. Dat kon oplopen tot 3 glazen per dag. En een kwart (28%) rookte toen de hele zwangerschap door.

Pijnbestrijding is geen taboe meer

Een derde van onze vrouwen (35%) heeft medicijnen gekregen om de pijn te verlichten bij de bevalling. Pijnbestrijding lijkt steeds meer geaccepteerd. In het onderzoek van 1983 was dat 14 procent. Meestal gaat het dan om een ruggenprik.

Borstvoeding: een half jaar is lang

Als het gaat om borstvoeding is er niet veel veranderd in 35 jaar. In 1983 gaf driekwart borstvoeding (75%), nu is dat nog steeds zo (73%). Vooraf denken ze het gemakkelijk een half jaar vol te houden, maar in de praktijk lukt dit maar een kwart (25%). Slechts 6 procent maakt een heel jaar vol.

Vrouwen willen lagere leeftijdsgrens voor IVF-behandeling

Tot 50 jaar een IVF-behandeling krijgen, gaat veel vrouwen te ver. Dat blijkt uit een groot onderzoek van het EenVandaag Opiniepanel onder 16.000 vrouwen. Het onderzoek is gedaan in het kader van het programma Hoe Bevalt Nederland met Ria Bremer. Het is 35 jaar geleden dat de eerste IVF-baby in Nederland werd geboren.

Nu mag je tot je vijftigste als vrouw nog een IVF-behandeling laten doen om zwanger te worden. Slechts 12 procent vindt 50 een goede leeftijd om nog een kind te krijgen via reageerbuisbevruchting. Maar acht van de tien deelnemers vinden dat te oud. Bijna de helft (47%) vindt dat 45 jaar de wettelijke grens zou moeten zijn en een derde (30%) wil liever een grens van 40 jaar. De vrouwen die zijn ondervraagd, willen zwanger worden, zijn nu zwanger, of hebben in de afgelopen 2 jaar een kind gekregen.

Zwanger worden niet uitstellen

Volgens de deelnemers moeten vrouwen kinderen krijgen zolang ze biologisch gezien vruchtbaar zijn, want dan is het lichaam er het meest geschikt voor en zijn er minder risico's voor moeder en kind. Kinderen krijgen moet je niet uitstellen, zo zeggen veel vrouwen, want IVF is wel een dure methode. Die moet vooral beschikbaar zijn voor stellen met serieuze vruchtbaarheidsproblemen.

Embryoselectie (PGD) op aandoeningen, niet op uiterlijk

In 1983 werd de eerste IVF-baby in Nederland geboren. Inmiddels gaat het om meer dan 5000 kinderen per jaar en heeft de vruchtbaarheidstechniek zich in hoog tempo ontwikkeld. Zo kunnen ongeboorte baby's in sommige ziekenhuizen in Nederland getest worden op 50 tot 90 ernstige erfelijke aandoeningen. Driekwart (75%) van de ondervraagde vrouwen vindt dit een goede ontwikkeling. Maar met dezelfde testen kunnen embryo's ook geselecteerd worden op geslacht en uiterlijke kenmerken. In het buitenland komt dit al regelmatig voor. Dit gaat de deelnemers te ver: acht van de tien (80%) vinden uiterlijk geen reden om in te grijpen in de natuur.

Zwangeren willen niet te veel testen

De helft van de zwangere vrouwen uit het onderzoek (48%) doet nu zelf een prenatale test om erfelijke afwijkingen op te sporen tijdens de zwangerschap. Bij één op de drie (36%) gaat het om de test die standaard wordt aangeboden om drie syndromen, waaronder het syndroom van Down, te zoeken. Dit vinden de meeste vrouwen wel voldoende. Slechts 13

procent zegt geïnteresseerd te zijn in een uitgebreide genetische test die tientallen afwijkingen bij hun ongeboren baby kan zien.

Mannen geven alcohol niet op om vader te worden

Waar vrouwen matig zijn met alcohol, drinken hun mannen gewoon door in de tijd dat ze proberen om een kind te verwekken. Dit blijkt uit een groot onderzoek van het EenVandaag Opiniepanel in het kader van het programma Hoe Bevalt Nederland met Ria Bremer. Aan het onderzoek deden 16.000 vrouwen die zwanger willen worden, zwanger zijn of een baby hebben mee. Roken en drinken kunnen een negatief effect op de vruchtbaarheid hebben bij zowel vrouwen als mannen.

Bijna de helft van de deelnemers (44%) drinkt helemaal niet in de periode waarin ze zwanger probeert te worden. Een derde (32%) neemt af en toe een glaasje. Een kwart (23%) drinkt wekelijks minimaal één glas alcohol. Volgens de ondervraagde vrouwen drinken hun mannen wel regelmatig terwijl ze zwanger proberen te worden (85%), slechts 14 procent drinkt niet.

Eén op de tien vrouwen rookt voor conceptie

Roken is voor de meeste ondervraagde vrouwen taboe in de fase dat ze zwanger willen worden: 86 procent rookt niet. Een groep van 9 procent steekt wel wekelijks een sigaret op. En 5 procent rookt dagelijks, dit varieert van 5 sigaretten tot een pakje per dag. Ook stress kan de vruchtbaarheid beïnvloeden. Een kwart van de ondervraagde vrouwen (25%) vindt haar eigen stressniveau behoorlijk hoog.

Dagelijks roken en drinken tijdens zwangerschap in 1983

In 1983 deed het programma Hoe Bevalt Nederland ook een onderzoek onder zwangere vrouwen. In dat onderzoek werd, net als in het onderzoek van 2018, de vraag voorgelegd of de vrouwen roken en drinken tijdens hun zwangerschap. Het verschil met 35 jaar geleden is groot. Nu rookt bijna niemand meer tijdens de zwangerschap, slechts 3 procent kan het niet laten. In het onderzoek van 1983 rookte maar liefst 28 procent van de deelnemers hun hele zwangerschap door. De helft van hen rookte meer dan 10 sigaretten per dag.

Het drinken van alcohol is voor 88 procent van de zwangere vrouwen van nu geen optie. Een op de tien (11%) neemt wel af en toe een glas. In het onderzoek van 1983 was dat het dubbele: toen dronk 19 procent. Ook de hoeveelheid was groter: één tot drie glazen per dag kwam regelmatig voor.

Een derde vrouwen krijgt pijnbestrijding bij bevalling

Pijnbestrijding bij de bevalling lijkt meer geaccepteerd dan vroeger. Dit blijkt uit het grote zwangerschapsonderzoek van het programma Hoe Bevalt Nederland uitgevoerd door het EenVandaag Opiniepanel onder 16.000 (aanstaande) moeders. Een derde (35%) van de deelnemers kreeg medicijnen om de pijn te verlichten. In een onderzoek voor hetzelfde programma in 1983 was dat 14 procent. In de meeste gevallen gaat het om een ruggenprik.

Over hoe zwaar de bevalling is zijn de meningen verdeeld. De helft (54%) heeft haar bevalling als behoorlijk of heel zwaar ervaren. De andere helft (44%) vond het wel meevallen.

Wisselende ervaringen

De ervaringen van de vrouwen die pijnbestrijding kregen zijn heel wisselend. Voor sommigen heeft het een zware bevalling wat makkelijker gemaakt, anderen hebben achteraf spijt.

'Ik ben blij dat ik er om gevraagd heb. Ik had al dagen weeën en kon eindelijk verlichting krijgen. Heel graag! Ik hoef niet zo nodig te bewijzen dat ik een kind op de wereld kan zetten en daar pijn voor moet lijden. Bij de tandarts vraag ik ook een verdoving tenslotte.'

'Ik heb spijt dat ik die ruggenprik heb laten zetten, ik kon mij niet goed bewegen terwijl de pijn heviger werd, ik herkende de pijn niet als persen doordat ik verdoofd was en was daardoor licht in paniek.'

'Het moest op dat moment anders werd het een keizersnee en dat wilde ik niet. Door de ruggenprik ontspande ik beter en kon ik mijn weeën storm beter opvangen. Uit eindelijk ging het toen pas vlotten.'

'Ik vond het erg makkelijk om medicijnen te krijgen maar had achteraf spijt. Het gevoel alsof ik gefaald had.'

Veel vrouwen hebben voor de bevalling al een idee of ze wel of geen pijnbestrijding willen, maar in de praktijk loopt het vaak anders.

'Van tevoren hadden wij bedacht, geen pijnstilling te nemen, in verband met het eventuele risico voor ons kindje. Maar na 12 uur weeën en door mijn torenhoge bloeddruk (zwangerschapsvergiftiging die met medicatie via

inфуus niet lager werd), besloten toch een ruggenprik te nemen, op advies van de gynaecoloog. Achteraf een hele goede keus, het gaf mij weer kracht om door te gaan.'

'De verpleegkundigen vonden het zonde als ik zoals gepland pijnbestrijding zou krijgen. We besloten er nog even mee te wachten en daar ben ik blij om. Ik had een kort wanhoopsmoment en was vrij snel daarna aan persen toe. Ik had het zelf achteraf misschien ook wel jammer gevonden als ik toch naar de pijnbestrijding had gegrepen.'

Mannen bij bevalling en baby 'Hij ging Pokémon vangen tijdens mijn bevalling'

Mannen bij de bevalling. Er worden nogal eens grappen over gemaakt, maar ze zijn nuttiger dan je misschien denkt. Vrouwen zijn dik tevreden over de rol van hun partner tijdens de bevalling.

Het blijkt uit het grote zwangerschapsonderzoek van het programma Hoe Bevalt Nederland, uitgevoerd door het EenVandaag Opiniepanel onder 16.000 (aanstaande) moeders. Toch kan er nog best wat verbeteren. De baby een beetje leuk aankleden kunnen veel vaders volgens hen nog steeds niet: *'Het rompertje zat ondersteboven en het voetje zat door de mouw'*.

Man is onmisbaar bij de bevalling

Maar liefst 97 procent van de ondervraagde vrouwen vindt de rol van hun partner bij de geboorte van hun baby heel positief. Toen het programma Hoe Bevalt Nederland in 1983 onderzoek deed onder 2000 zwangere vrouwen, gaven vrijwel alle deelnemers (100 procent) aan dat ze het prettig vonden dat hun man bij de bevalling was. En ook nu vertellen veel moeders dat hij haar er echt doorheen gesleept heeft.

'Als mijn man er niet was geweest had ik de bevalling veel zwaarder gevonden. Hij is geen moment bij me weggegaan. Heeft meegepuft (terwijl we daar vooraf vooral om gelachen hebben :-)), heeft me gecoacht, bij verkeerde ademhaling had hij het direct door en moest ik hem na doen. We waren echt een team. Heel dankbaar voor.'

'Mijn man heeft de hele bevalling aan mijn zijde gestaan en dat was ook de enige plek waar hij van mij mocht staan. Hij vond het prachtig om mee te maken, maar toen hij een aantal keer hardop zei 'wat mooi, wat mooi' terwijl ik volop aan het persen was, heb ik wel heel dwingend gezegd dat hij z'n mond dicht moest houden.'

Pokémon vangen tijdens de geboorte

Een enkeling heeft een minder positieve ervaring. En heel vaak gaat het dan om het gebruik van de mobiele telefoon.

'Doordat het extreem rustig was had ik de beschikking over twee gespecialiseerde verloskundigen en een verpleegkundige en had mijn man

niks te doen. Die was Pokémon Go aan het spelen in het ziekenhuis.'

'Hij deed erg zijn best om er voor me te zijn, maar ging ook zijn werk bellen en dingen regelen wat mijns inziens niet echt nodig was. Zei naar het toilet te gaan en deed dat ook, maar bleef heel lang weg om weer met zijn werk te bellen.'

Begrip voor hormonale stemmingen

Bijna alle ondervraagde vrouwen (94 procent) vinden hun partner begripvol tijdens de zwangerschap. Slechts 5 procent krijgt niet zo veel begrip. De meesten krijgen de aandacht waar ze behoefte aan hebben.

'Ik ben 20 weken erg moe geweest en hij heeft mij geen enkele keer het gevoel gegeven dat ik mij aanstelde. Hij liet mij lekker op de bank rusten en dergelijke.'

'Mijn vriend is een enorme steun. Omdat ik een vrij zware zwangerschap heb, komt al vanaf het begin veel van het huishouden op hem neer. Hij doet alles zonder morren en kookt haast iedere avond. Ook mijn hormonale stemmingen en reacties ondergaat hij liefdevol. Ik ben een bofkont!'

Voor het eerst de kattenbak verschoond

Toch doen veel mannen normaal weinig of niets in het huishouden, blijkt uit de antwoorden. Tijdens de zwangerschap van hun vrouw komen ze wél in actie en nemen ze wat huishoudelijke taken over.

'Hij heeft netjes de kattenbak verschoond tijdens mijn zwangerschap terwijl hij dat in de 10 jaar dat we katten hebben nog geen enkele keer had gedaan.'

'Helpen is natuurlijk altijd fijn. Mijn partner deed na mijn vijfde zwangerschapsmaand stofzuigen, dweilen en dergelijke dingen.'

'Toen het huishouden me te zwaar begon te vallen, regelde hij een werkster. Hij luistert naar mijn klachten en ontziet me ook wanneer nodig.'

Soms maken de mannen misbruik van zwangerschapskwaaltjes van hun partner: *'Mijn geheugen is ook niet altijd meer te best, ik heb het vermoeden dat hij daar soms misbruik van maakt. Dan zegt hij: 'Dat hebben we toch overlegd!''*

Driekwart vaders verschoont dagelijks luiers baby

Volgens de moeders zorgen zij nog steeds het meest zelf voor de baby (74 procent). Een kwart zegt dat zij en haar partner allebei even veel doen. De

helft van de vaders in het onderzoek geeft de baby dagelijks de fles (56 procent). In het onderzoek van 1983 lag dat ongeveer gelijk (51 procent). De vaders van nu verschonen vaker de luiers. Driekwart (76 procent) doet het zelfs dagelijks. In het onderzoek van 1983 lag dat nog een stuk lager (44 procent).

De vaders van nu zijn sowieso behulpzaam bij het verzorgen van de baby: *'We doen veel samen. Het is ons kind en mijn partner wil het zelf ook graag. Na de geboorte vroeg de kraamverzorgster of zij het aankleden even voor moest doen. Zijn reactie was 'dat doe ik zelf, dit is mijn kind'. Ik vond het prachtig. Een hele trotse en betrokken vader.'*

'Vandaag was mijn man alleen met mijn zoontje naar het consultatiebureau voor inentingen. Ik was aan het werk. Ze vonden het allemaal wel erg bijzonder dat hij alleen kwam zonder moeder erbij. Dat vond ik toch eigenlijk wel gek in deze maatschappij.'

Toch valt wel op dat veel moeders in het onderzoek zeggen dat ze eigenlijk vinden dat ze het zelf allemaal nét wat beter kunnen dan hun partner:

'Als vrouw voel je meer aan en herken je de huiltjes beter, dat komt ook omdat je zo veel tijd met je kinderen doorbrengt, zeker in de eerste 3 maanden.'

'Op het moment dat ik er bij ben draagt hij de zorg over aan mij zodra de baby 'lastig' wordt.'

'Ik moest 2 dagen achter elkaar werken, en dag 2 kreeg ik ineens een telefoontje dat ik echt naar huis moest komen omdat ons zoontje huilde en hij kreeg hem niet stil. Het was alleen onmogelijk voor mij om naar huis te komen. Na een half uur belde hij weer op en zei dat het was gelukt (hij had gewoon honger ;))'

Een voorbeeld dat dan veel genoemd wordt, is de kledingkeuze van de vader:

'Hij is toch wat minder thuis in het babygebeuren, dus hebben we hele 'bijzondere' combinaties, met rompertjes ondersteboven en een voet door de mouw.'

'Het enige waar ik minder tevreden over ben, is hoe hij haar kleedt, maar ik denk dat de meeste moeders hetzelfde hierover denken.'

Driekwart moeders geeft borstvoeding - net als in 1983

Driekwart (73%) van de moeders geeft tegenwoordig borstvoeding. Dit blijkt uit een groot onderzoek van het EenVandaag Opiniepanel in het kader van het programma Hoe Bevalt Nederland met Ria Bremer. Het onderzoek werd ingevuld door 10.000 vrouwen die in de afgelopen twee jaar een baby kregen. Vijfendertig jaar geleden werd voor hetzelfde programma een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd. Sindsdien is er weinig veranderd, want ook toen gaf driekwart (75%) van de ondervraagde moeders hun baby de borst.

De meeste vrouwen die nu borstvoeding geven denken het gemakkelijk meer dan een half jaar vol te houden. Maar in de praktijk houdt maar een kwart (25%) het langer dan een half jaar vol, zo blijkt uit cijfers van de vrouwen die inmiddels gestopt zijn. Slechts één op de twintig (6%) maakt het jaar vol. Veel moeders stoppen als ze weer gaan werken. Kolven op het werk vinden ze lastig.

Een enkeling houdt het extra lang vol. Een deelneemster: *'Het is het meest natuurlijk. Mijn baby mag zelf bepalen wanneer ze stopt. De WHO-norm is niet voor niets twee jaar. Die heb ik nu vol gemaakt en daar mogen nog best een paar jaartjes bij.'*

Gedwongen of bewust flesvoeding

Een kwart (24%) geeft haar baby vanaf het begin flesvoeding. Bij hen lukt het vaak niet om borstvoeding te geven door fysieke problemen, zoals een borstontsteking of een haperende melkproductie. Soms kiezen ze bewust voor de fles om de vader ook bij de voeding te betrekken. Een moeder zegt:

'Mijn man kan zo een betere band met mijn zoon opbouwen. We wisselen 's nachts af.'

'Borstvoedingsmaffia'

Sommige vrouwen in het onderzoek voelen zich schuldig omdat ze geen borstvoeding kunnen geven of snel moeten stoppen. Ze hebben het gevoel dat ze hun baby tekort doen. Ze voelen de druk van hun omgeving om zo lang mogelijk borstvoeding te geven, en noemen die ook wel 'de borstvoedingsmaffia'.

'Na vier borstontstekingen was ik zo ziek dat ik nauwelijks voor mijn kind kon zorgen. Nu ik ben overgestapt op de fles ben ik weer een blijde moeder.'

Toch word ik er voortdurend op aangesproken dat ik mijn kind geen borstvoeding geef. Heel frustrerend, het voelt als falen', verzucht een moeder.

IV. Vragenlijst en uitslagen

0. ALGEMEEN: ACHTERGROND DEELNEEMSTERS

Leeftijd deelnemers

De leeftijd van de deelnemers ligt vooral tussen de 20 en 40 jaar. In het onderzoek zijn 52 vrouwen jonger dan 20 jaar, de jongste deelnemer is 15. Er hebben 249 vrouwen boven de 40 jaar meegedaan, waarvan 17 boven de 45 jaar. De oudste moeders in het onderzoek zijn 46 jaar. (N=3)

Een tienermoeder schrijft:

'ik ben vroeg moeder geworden (18) omdat mijn man bang was dat hij geen vader kon worden (verleden drugs gebruikt) en ik daarvoor acute reuma had gehad. Wij zijn nu al klaar voor een mooie toekomst met meer kinderen.'

Een moeder van 46 jaar schrijft:

'We hebben 8 kinderen, (geen samengesteld gezin, we zijn al 26 jaar getrouwd). Mijn 8ste kindje in augustus 2017 geboren via een keizersnede, toen was ik 46 jaar. Onze kids zijn : 24 jaar, 20 jaar, 18 jaar, 15 jaar, 12 jaar, 7 jaar, 4 jaar en de jongste 0,6 maandjes. Zijn naam is samengesteld uit de voorletters van de namen van mijn andere 7 kinderen!'

Als je probeert zwanger te worden: hoe oud ben je nu?

Als je zwanger bent of een baby hebt: hoe oud ben jij of was jij bij de geboorte van je baby?

Jonger dan 20 jaar	0% N=52
Tussen de 20 en 24 jaar	7%
Tussen de 25 en 29 jaar	37%
Tussen de 30 en 34 jaar	40%
Tussen de 35 en 39 jaar	14%
Tussen de 40 en 44 jaar	2%
Ouder dan 45 jaar	0% N=17

Situatie gezin

In het onderzoek van 1983 was 98% van de deelnemers gehuwd.

In het 2018 onderzoek is dat nog maar 61%. Een derde (35%) is nu een niet getrouwd stel, 2% (N=324) is eenouderhuishouden.

Bij 97% is of wordt de partner de biologische vader. In 95 gevallen gaat het om een vriend of een bekende, en bij 243 vrouwen gaat het om een onbekende vader, zoals een spermadonor.

Voor de helft (51%) is dit het eerste kind, de andere helft heeft al één kind (35%) twee (11%) of drie of meer (3%).

Van de vrouwen die zwanger proberen te worden hebben 34 een vrouwelijke partner

Hoe ziet jouw huishouden er uit?

Een stel kan bestaan uit een man en een vrouw, maar bv ook uit twee vrouwen.

	2018	1983
Getrouwd stel	61%	98%
Niet- getrouwd stel	35%	2%
Eenouderhuishouden	2%	-
Andere situatie	2%	-

Gezondheid

De meeste deelnemers hebben een normale gezondheid. Bijna 1 op de 10 (8%, N=1305) was volgens eigen zeggen veel te zwaar (obese) voordat ze zwanger werd. Daarnaast geven 50 vrouwen aan dat ze anorexia hebben en 58 dat ze een ernstige lichamelijke beperking hebben.

Hoe lang duurt het om zwanger worden

De volgende de vragen zijn beantwoord door de vrouwen die zwanger zijn of in 2016, 2017 of 2018 een kind hebben gekregen.

Van de ondervraagden is 82 procent binnen een jaar zwanger en 90 procent binnen twee jaar.

Hoe lang duurde het om zwanger te worden?

Minder dan drie maanden	52%
Tussen de drie maanden en een half jaar	18%
Tussen een half jaar en een jaar	12%
Tussen de één en twee jaar	8%
Tussen de twee en drie jaar	4%
Tussen de drie en vier jaar	2%
Tussen de vier en vijf jaar	1%
Meer dan vijf jaar	1%
Weet ik niet	3%

Zwangerschap gepland of niet gepland?

Eén op de 10 deelnemers is ongepland zwanger geworden. Het gaat in totaal om 1453 vrouwen. De meesten gebruikten gewoon voorbehoedmiddelen, maar condooms, spiraaltjes, de pil...het werkte gewoon niet. En we vonden zelfs enkele stellen waarvan één van de twee gesteriliseerd was, en die toch zwanger werden. Allebei gesteriliseerd, zoals in 1983, dat kwamen we niet tegen. Gelukkig was ongepland meestal niet ongewenst.

Een ongeplande brandweerbaby:

Kim slikte trouw de pil want ze was veel te druk met haar opleiding tot brandweervrouw. Maar haar dochtertje wilde daar niet op wachten. Na de eerste schok zijn haar ouders nu best blij met deze stoere brandweerbaby.

Gepland of niet?

Als je graag zwanger wilt worden en het lukt is je zwangerschap gepland. Maar als je voorbehoedsmiddelen gebruikt, één van de partners is gesteriliseerd of het is een ongelukje dan is een zwangerschap niet gepland.

Was je zwangerschap gepland of niet gepland?

	N	
Gepland		90%
Niet gepland: ik gebruikte voorbehoedsmiddelen	752	5%
Niet gepland: één of beide partners is gesteriliseerd	8	0%
Niet gepland: op een andere manier	693	5%
Weet ik niet		1%

Zwanger worden prettig of onprettig

Hoe prettig of onprettig heb je het traject om zwanger te worden ervaren?

Heel prettig	42%
Behoorlijk prettig	31%
Niet zo prettig	16%
Heel onprettig	3%
Weet ik niet / geen mening	9%

1. ZWANGER WORDEN

Deze vragen zijn beantwoord door vrouwen die nu proberen zwanger te worden, of nu zwanger zijn of in de afgelopen twee jaar een kind hebben gekregen en hierop terug kijken.

Levensstijl: alcohol, roken en stress

Vrouwen beperken alcohol voor de zwangerschap, mannen niet

Vrouwen die proberen om zwanger te worden passen hun levensstijl aan, zo blijkt uit het onderzoek. Zo beperken ze het gebruik van alcohol: 44 procent drinkt helemaal niet en 23 procent drinkt maximaal één glas per maand. Een kwart (25%) drinkt wekelijks minimaal een glas. Bij de mannen ligt dit anders: volgens de ondervraagde vrouwen drinken hun partners grotendeels wel in deze fase (85%), slechts 14 procent drinkt niet. De meeste vrouwen die zwanger proberen te worden roken niet (86%). Een groep van 9 procent rookt wekelijks, 5 procent dagelijks. Een kwart (25%) geeft aan dat het stressniveau behoorlijk hoog is.

'Ik ben voordat we begonnen met proberen gestopt met cafeïne drinken (zowel koffie, als thee en cola). Verder geen sushi meer, geen brie, filet American enz. Alle producten die afgeraden worden heb ik achterwege gelaten. Mijn partner heeft eigenlijk niks veranderd aan zijn levensstijl. Wat ik als eerste at 4 uur na de bevalling was een boterham met filet American en paté.'

'Gigantisch passen wij ons aan. Als je je namelijk eenmaal realiseert dat kinderen krijgen voor 1 op de 6 stellen helemaal niet zo vanzelfsprekend is als mensen altijd maar denken, ga je ervoor zorgen dat je alles waar je wél invloed op hebt, goed doet.'

'Ik zou moeten stoppen met roken maar ervaar veel stress omdat het voor mijn gevoel lang duurt om zwanger te raken ik rook wel heel veel minder dan wat ik deed.'

Levensstijl

De volgende vragen gaan over de levensstijl van jou en je partner in de periode dat je probeerde zwanger te worden. Paste jij je levensstijl aan of niet?

We gaan vertrouwelijk met je gegevens om en de uitslagen worden anoniem verwerkt.

In hoeverre drink jij alcohol in de periode dat je zwanger probeert te worden?

Ik drink geen alcohol	44%
Ik drink minder dan één keer per maand een glas alcohol	14%
Ongeveer één glas per maand	9%
Ongeveer één glas per twee weken	9%
Ongeveer één glas per week	10%
Twee of drie glazen per week	11%
Ongeveer één glas per dag	2%
Twee of drie glazen per dag	-%
Meer dan drie glazen per dag	-%
Op mij is / was een andere situatie van toepassing	1%

In hoeverre rook jij in de periode dat je zwanger probeert te worden?

Ik rookte niet	86%
Ik rookte heel af en toe een sigaret	5%
Ik rookte tussen de 1 en 5 sigaretten per week	1%
Ik rookte tussen de 5 en 9 sigaretten per week	1%
Ik rookte tussen de 10 sigaretten en een pakje per week	2%
Ik rookte tussen de 5 en 9 sigaretten per dag	3%
Ik rookte tussen de 10 sigaretten en een pakje per dag	2%
Ik rookte ongeveer een pakje per dag of meer	-%
Op mij is / was een andere situatie van toepassing	1%

Hoe zou jij je stressniveau over het algemeen omschrijven in de periode dat je zwanger probeert te worden?

Heel hoog	2%
Behoorlijk hoog	23%
Niet zo hoog	44%
Behoorlijk laag	30%
Weet ik niet / andere situatie	1%

Vruchtbare dagen

Deze vragen zijn beantwoord door vrouwen die via de natuurlijke weg zwanger proberen of probeerden te worden.

Wat deed je om te weten wanneer je vruchtbare dagen zijn?

De helft (48%) gebruikt een hulpmiddel om de vruchtbare dagen te bepalen. Een vruchtbaarheidsapp is populair (37%) en ook de ovulatistick (26%). Veel vrouwen nemen nog ouderwets de temperatuur op. Ook wel ladycomp genoemd, hiermee meet je je temperatuur.

Driekwart (64%) heeft bewust gemeenschap op de vruchtbare dagen, 34% let daar niet zo op.

Een deelnemster schrijft hier over:

'Ja dat heeft iets geforceerds, Gelukkig is het niet vervelend om te doen.'

Zorgen om zwanger worden

Drie van de tien ondervraagde vrouwen (30%) maken zich tijdens dit traject zorgen of het lukt om zwanger te worden. In veel gevallen gaat het dan om vrouwen die zwanger proberen te worden via kunstmatige technieken.

In hoeverre maakte je je zorgen of het je lukt om zwanger te worden?

Heel veel zorgen	9%
Behoorlijk veel zorgen	21%
Een beetje zorgen	35%
Bijna geen zorgen	34%
Weet niet geen mening	1%

2. ZWANGERSCHAP

Deze vragen zijn beantwoord door vrouwen die nu zwanger zijn of in de afgelopen twee jaar een kind hebben gekregen en hierop terug kijken.

Beoordeling controles tijdens de zwangerschap

Grootste groep van de zwangeren was tijdens het grootste deel van de zwangerschap onder controle van een verloskundige. Zowel de controles door de verloskundige als door de gynaecoloog worden over het algemeen als positief ervaren.

Hoe heb je over het algemeen de controles door de verloskundige ervaren?

Heel positief	62%
Behoorlijk positief	35%
Niet zo positief	2%
Heel negatief	0%
Weet niet / geen mening	2%

Hoe heb je over het algemeen de controles door de gynaecoloog ervaren?

Heel positief	37%
Behoorlijk positief	53%
Niet zo positief	7%
Heel negatief	1%
Weet niet / geen mening	2%

Echo's

Vrouwen willen meer echo's

De zwangere vrouwen in het onderzoek vinden twee standaardecho's onvoldoende. Driekwart (75%) wil vaker een echo. Vrouwen krijgen nu standaard een echo aan het begin van hun zwangerschap en met 20 weken. Bijna alle ondervraagde vrouwen hebben deze gehad tijdens hun zwangerschap.

Onze deelneemsters vinden het gat tussen de 20 weken echo en de bevalling te groot en willen ook graag een echo in de tweede fase van hun zwangerschap. Ze vinden dit belangrijk om onzekerheid weg te nemen en

eventuele complicaties eerder op te sporen. Dat geldt in het bijzonder als ze zelf het gevoel hebben dat er iets niet goed gaat of anders is dan anders, bv als het kindje niet goed beweegt of als ze bloedverlies hebben. Dat geeft veel onzekerheid. De drempel om dan zelf om een echo te vragen is dan toch hoog, zeker als ze die zelf moeten betalen. En als er echt iets mis is dan komen ze daar liever op tijd achter, zodat er misschien nog wat aan gedaan kan worden. Een aantal vrouwen vertelt dat ze complicaties hebben waar ze pas later achter kwamen, en die eerder op een echo gezien hadden kunnen worden.

Sommigen wijzen erop dat er in het buitenland, bv België, meer echo's uitgevoerd worden en vinden het jammer dat dit in Nederland niet het geval is.

Vier van de tien (41%) hebben tijdens hun zwangerschap minimaal één pretecho laten maken.

Vrouwen zeggen hier over:

'Ik heb vrij weinig echo's gekregen (mijn vrienden en familie in België kregen elke controle een echografie). Bij mij bleek mijn dochter nooit gedraaid te zijn (stuitligging) en zagen ze dit pas bij 41+1 weken nadat mijn vliezen gebroken waren. ik zou graag na de 20 weken echo in de toekomst met 30 of 35 weken ook nog een echo willen.'

'Weinig echo's, zelfs tijdens bloedverlies vlak voor de feestdagen, en ik me zorgen maakte, mocht ik niet langs komen. Ik heb toen zelf op eigen kosten een echo laten maken bij een echobureau. Ik bleek zwanger van een tweeling, waarbij het bij 1 kindje helaas misgegaan was.'

'Mijn kind bewoog opeens een hele tijd niet goed. Dan maak je je toch zorgen. Dat blijft maar in je hoofd zitten. Er zal toch niets mis zijn? Graag had ik meer echo's gehad en minder zorgen.'

Echo's

Tijdens de zwangerschap krijgt iedere zwangere standaard twee echo's aangeboden, een termijnecho (tussen 10 en 12 weken) en een 20 weken echo.

Daarnaast kan je verloskundige of gynaecoloog om medische redenen besluiten om meer echo's te maken.

Alleen als daar een medische reden voor is krijg je er meer dan twee door je zorgverzekeraar vergoed.

Welke van de onderstaande echo's heb jij gekregen?

Vroege echo (rond 6-7 weken)	77%
Termijnecho (tussen 10 en 12 weken)	93%
20-weken echo	84%
Groei echo (rond de 30 weken)	45%
Liggingsecho (rond de 36 weken)	35%
Andere echo's, namelijk	30%
Ik heb (nog) geen echo's gekregen	3%

Vind je twee standaardecho's voldoende, te veel of te weinig?

Ik vind twee standaardecho's voldoende	22%
Ik vind twee standaardecho's te veel	1%
Ik vind twee standaardecho's te weinig	75%
Weet niet / geen mening	3%

Pretecho

Naast de standaard- en medische echo's kun je ook een pretecho laten maken. Hierop kun je in 2D of 3D zien hoe je kindje eruit ziet. Hier is geen medische reden voor en deze worden niet vergoed door je zorgverzekering.

Heb jij een pretecho laten maken en zo ja hoe vaak?

Ik heb geen pretecho laten maken	59%
Eén keer	29%
Twee keer	9%
Drie keer	2%
Meer dan drie keer	1%

Informatie over zwangerschap en sociale media

Sociale media zijn populair om info over de zwangerschap op te zoeken en te delen. Als je websites meetelt doet vrijwel iedereen het. 'Echte' sociale media (exclusief internet en fora) doet 51%.

Heb je één van de onderstaande digitale media gebruikt om informatie over zwangerschap op te zoeken of te delen?

Websites met informatie over zwangerschap	90%
Facebookpagina's met informatie over zwangerschap	35%
Facebookgroepen over zwangerschap	23%
Twitter met hashtag over zwangerschap	0%
Ik bekijk vloggers of bloggers over zwangerschap	15%
WhatsApp groepen over zwangerschap	5%
Fora over zwangerschap	30%
Anders, namelijk:	6%
Ik heb geen van deze sociale media gebruikt voor mijn zwangerschap	5%

Werk en zwangerschapsdiscriminatie

Vrijwel alle vrouwen die meededen aan het onderzoek van 2018 werken. Slechts 10% werkt niet. In het onderzoek van 1983 werkte slechts de helft voor hun zwangerschap (44%), 56 % werkte niet.

De helft van de werkende zwangere vrouwen (50%) blijft evenveel werken, de andere helft gaat minder werken (44%). Slechts 2% stopt helemaal anno 2018.

In 1983 betekende de komst van een baby nog vaak het einde van de carrière van de moeders: 67% van de werkende vrouwen stopte toen met hun baan. 29 Procent bleef werken in 1983, vooral vanwege persoonlijke voldoening en om financiële redenen.

De meeste werkgevers (81%) reageren tegenwoordig positief op een aangekondigde zwangerschap. Niet positief en niet negatief zegt 13 procent en slechts 3 procent van de werkgevers reageert negatief.

Eén op de 3 (30%) vond het moeilijk om haar werkgever te vertellen dat ze zwanger is.

Van de werkende vrouwen heeft 16 procent te maken gehad met zwangerschapsdiscriminatie. Het gaat vooral om negatieve opmerkingen en geroddel. 138 vrouwen kregen geen contractverlenging of werden ontslagen.

Zij vertellen hier over:

'Bij een eerdere zwangerschap besloot mijn werkgever achteraf om mij als enige geen bonus uit te keren over dat jaar met als reden dat ik zwanger was geweest en dus niet had kunnen bijdragen aan het bedrijfsresultaat. Terwijl ik op de 16 weken verlof na altijd fulltime gewerkt had en niet ziek was geweest. Toen ik dat hogerop in de organisatie ter sprake bracht werd mij verteld dat als ik nog een carrière wilde ik er mijn mond over moest houden.'

'In maart contract gekregen voor een jaar. In juni werd ik zwanger. Waren ze niet blij mee. Kreeg als opmerking: had je daar niet een beetje beter over kunnen nadenken? Mijn contract werd ook niet verlengd na dat jaar.'

Ben je van plan om nadat de baby is geboren evenveel te blijven werken, minder, meer, of stop je helemaal met werken?

	2018	1983
Meer werken	2%	
Evenveel werken	50%	
Minder werken	44%	
Ik ga helemaal stoppen met werken	2%	67%
Dat weet ik nog niet	3%	

Roken en alcohol tijdens de zwangerschap

Alcohol was in 1983 veel gewoner

De vrouwen die zwanger proberen te worden zijn anno 2018 matig met alcohol. Bijna de helft (44%) drinkt helemaal niet. Een derde (23%) drinkt af en toe een glaasje. Voor de meeste zwangere vrouwen in het onderzoek van nu is alcohol taboe (88%).

In 1983 was dat wel anders: toen dronk één op de vijf (19%) regelmatig alcohol. Dat kon oplopen tot 3 glazen per dag. En een kwart (28%) rookte toen de hele zwangerschap door.

Rookt(e) je tijdens je zwangerschap: wat is van toepassing?

	2018	1983
Ik heb helemaal niet gerookt tijdens mijn zwangerschap	93%	64%
Ik ben voor de 16e week gestopt	2%	6%
Ik ben tussen de 16e en 28e week gestopt	-0%	2%
Ik ben na de 28e week gestopt	-0%	1%
Ik ben niet gestopt en rook(te) tijdens mijn zwangerschap minder dan 10 sigaretten per dag	2,5%	13%
Ik ben niet gestopt en rook(te) tijdens mijn zwangerschap meer dan 10 sigaretten per dag	0,5%	15%
Op mij is een andere situatie van toepassing	2%	-

Drink / dronk je tijdens je zwangerschap alcohol en zo ja hoe veel?

	2018	1983
Nee	88%	80%
Een paar keer	3%	
Ongeveer één glas per maand	2%	
Ongeveer één glas per twee weken	2%	
Ongeveer één glas per week	1%	
Twee of drie glazen per week	3%	
Ongeveer één glas per dag	1%	19% 1 tot 3 glazen per dag
Twee of drie glazen per dag	-0%	
Meer dan drie glazen per dag	-0%	-
Op mij is een andere situatie van toepassing	1%	

Rol partner bij zwangerschap

Deze vragen zijn beantwoord door vrouwen die een partner hebben, ongeacht of dit de biologische vader is of niet.

Bijna alle ondervraagde vrouwen (94 procent) vinden hun partner begripvol tijdens de zwangerschap. Slechts 5 procent krijgt niet zo veel begrip. De meesten krijgen de aandacht waar ze behoefte aan hebben.

We willen je nu een paar vragen stellen over de rol van je partner tijdens je zwangerschap.

Had je partner over het algemeen begrip voor hoe je je voelde tijdens de zwangerschap of niet?

Heel veel begrip	49%
Behoorlijk wat begrip	45%
Niet zo veel begrip	5%
Helemaal geen begrip	-%
Niet van toepassing	-%
Weet niet / geen mening	1%

Algemene beleving zwangerschap

Hoe heb je je zwangerschap over het algemeen beleefd?

	2018	1983
Heel positief	27%	78% prettig
Behoorlijk positief	52%	
Niet zo positief	16%	12% niet zo prettig
Heel negatief	2%	
Weet niet / geen mening	2%	

3. DE GEBOORTE EN DE BABY

Deze vragen zijn beantwoord door vrouwen in 2016, 2017 of 2018 een kind hebben gekregen.

DE BEVALLING

Zorgen over bevalling en kind

We gaan je nu vragen stellen over je bevalling.

Als je in de afgelopen twee jaar meerdere kinderen hebt gekregen, vul dan de vragen in voor je laatste bevalling.

We spreken in het onderzoek over 'jouw baby'. 'Hiermee bedoelen we ook een tweeling of een meerling.

In hoeverre maakte je je zorgen of je kind gezond geboren zou worden?

Heel veel zorgen	5%
Behoorlijk veel zorgen	11%
Een beetje zorgen	34%
Bijna geen zorgen	49%
Weet niet / geen mening	-%

Pijnbestrijding

Pijnbestrijding is geen taboe meer

De helft van de ondervraagde moeders (54%) vond de bevalling lichamelijk zwaar. Een derde (35%) heeft medicijnen gekregen om de pijn te verlichten bij de bevalling. Pijnbestrijding lijkt steeds meer geaccepteerd. In het onderzoek van 1983 was dat 14 procent. Meestal gaat het dan om een ruggenprik.

In hoeverre vond je de bevalling lichamelijk zwaar of niet?

Heel zwaar	15%
Behoorlijk zwaar	39%
Niet zo zwaar	34%
Helemaal niet zwaar	11%
Weet niet / geen mening	1%

Er zijn verschillende medicijnen beschikbaar om de pijn tijdens de de weeën of de bevalling te verlichten. Een verloskundige kan je lachgas geven en in het ziekenhuis kun je bv een ruggenprik, morfine of middelen die hierop lijken krijgen.

Heb je medicijnen gekregen om de pijn te verlichten?

	2018	1983
Ik heb geen medicijnen gekregen om de pijn te verlichten	65%	86%
Ik heb wel medicijnen gekregen om de pijn te verlichten	35%	14%

Communicatie en informatie tijdens de bevalling

Heb je het idee dat er voldoende of onvoldoende met jou (en je partner) is gecommuniceerd over het verloop van je bevalling?

Denk hierbij aan het geven van informatie, rekening houden met jouw wensen etc.

Voldoende	90%
Onvoldoende	8%
Weet niet / geen mening	2%

Beoordeling plek bevalling

De vrouwen in het onderzoek zijn over het algemeen tevreden over de plek waar ze zijn bevallen. Van de moeders die thuis bevallen is 99 procent tevreden. Bij ziekenhuisbevallingen is dat 91 procent.

Het komt regelmatig voor dat vrouwen die thuis willen bevallen op het laatste moment naar het ziekenhuis worden gestuurd om te bevallen omdat er bv complicaties zijn. En dat is best ingrijpend, want vaak maakt je eigen verloskundige dan plaats voor een meestal onbekende gynaecoloog. Maar ondanks dat zijn ook die vrouwen best tevreden over het ziekenhuis dat hen opvangt (81%).

Sommige vrouwen bevallen op bijzondere plekken:

'Ik ben bij mijn schoonouders thuis bevallen. Tijdens het avondeten bij mijn schoonouders werden de weeën opeens heel erg heftig. Mijn man heeft toen de verloskundige gebeld en zij is direct op het adres van mijn schoonouders (een dorp verder wonend dan ons) langsgekomen. De verloskundige concludeerde dat ik al 8 cm ontsluiting had en de weg naar het ziekenhuis voor mij te lang zou duren. Ik zei: 'kom dan pakken we snel onze spullen en gaan we naar ons eigen huis'. Waarop de verloskundige antwoorde: 'dat durf ik niet meer aan, als de vliezen breken, kan het kindje er zo zijn. Dus we blijven hier!' Zo gezegd zo gedaan, de knop ging om in mijn hoofd en ik ben in het bed van mijn schoonouders een dik uurtje later bevallen van onze zoon.'

'Mijn zoontje is geboren op onze bruiloft! Alles was geregeld, gasten geboekt, kasteeltje gereserveerd... en toen besloot hij 3,5 week te vroeg te komen! Tijdens de make-up begonnen de weenen, en op de verloskamer, tijdens het puffen, zijn we gewoon getrouwd.'

'De bevalling heeft thuis in de badkamer plaatsgevonden zonder verloskundige. Mijn partner en ik waren alleen toen ons wondertje kwam. De bevalling ging veel sneller dan verwacht...'

Rol partner bij bevalling

Deze vragen zijn beantwoord door vrouwen die een partner hebben, ongeacht of dit de biologische vader is of niet.

Partner is onmisbaar bij de bevalling

Maar liefst 97 procent van de ondervraagde vrouwen vindt de rol van hun partner bij de geboorte van hun baby positief. Toen het programma Hoe Bevalt Nederland in 1983 onderzoek deed onder 2000 zwangere vrouwen, gaven vrijwel alle deelnemers (100 procent) aan dat ze het prettig vonden dat hun man bij de bevalling was. En ook nu vertellen veel moeders dat hij haar er echt doorheen gesleept heeft.

'Hij was er gewoon. Hij probeerde mij mentaal er doorheen te slepen. Zonder hem had ik dit nooit kunnen doen. We hebben samen nog een broodbakprogramma gekeken van Robert van Beethoven. Hilarisch, Er was namelijk totaal niets aan, maar op dat moment kon ik het erg waarderen.'

DE BABY

Meer dan 10.000 baby's

In totaal zijn (tot het moment van publicatie) 10.133 baby's geboren van deelnemers aan het onderzoek. Er zitten 147 tweelingen bij en ook een aantal drielingen. Bij 56 moeders uit ons onderzoek is het kindje rond de geboorte overleden.

Babynamen: de Hoe Bevalt Nederland baby's heten

Top 3 Jongensnamen:

1. Luuk (51 x)
2. Finn (43 x)
3. Levi (43 x)
4. Noud (43 x)

Top 3 Meisjesnamen:

1. Julia (45 x)
2. Tess (44x)
3. Lotte (43 x)

Soms hebben ze hele bijzondere namen, naar historische figuren, zoals Rembrandt of Odysseus. Of juist helemaal van deze tijd, zoals Dré of Soof.

Borstvoeding

Borstvoeding: een half jaar is lang

Als het gaat om borstvoeding is er niet veel veranderd in 35 jaar. In 1983 gaf driekwart borstvoeding (75%), nu is dat nog steeds zo (73%). Vooraf denken ze het gemakkelijk een half jaar vol te houden, maar in de praktijk lukt dit maar een kwart (25%). Slechts 6 procent maakt een heel jaar vol.

Geef je je baby nu borstvoeding, of heb je dat gedaan of geef je geen borstvoeding?

	2018	1983
Ik geef mijn baby nu borstvoeding	28%	75% geeft /gaf borstvoeding
Ik heb mijn baby borstvoeding gegeven	45%	
Ik heb mijn baby geen borstvoeding gegeven	24%	25%
Op mij is een andere situatie van toepassing	3%	

'Ik heb het gevoel dat ik onder druk gezet ben om borstvoeding te geven.'

Mee eens	8%
Mee oneens	89%
Weet niet / geen mening	3%

Rol van de partner bij de verzorging van de baby

Deze vragen zijn beantwoord door vrouwen die een partner hebben, ongeacht of dit de biologische vader is of niet.

Driekwart vaders verschoont dagelijks luiers baby

Volgens de moeders zorgen zij nog steeds het meest zelf voor de baby (74 procent). Een kwart (25%) zegt dat zij en haar partner allebei even veel doen. Alleen in uitzonderlijke gevallen doet de vader het meest.

De helft van de vaders in het onderzoek geeft de baby dagelijks de fles (56 procent van de gevallen waarin de baby flesvoeding krijgt). In het onderzoek van 1983 lag dat ongeveer gelijk (51 procent).

De vaders van nu verschonen wel vaker de luiers. Driekwart (76 procent) doet het zelfs dagelijks. In het onderzoek van 1983 lag dat nog een stuk lager (44 procent).

4. NIEUWE TECHNIEKEN OM ZWANGER TE WORDEN

Deze vragen zijn zowel uitgezet onder vrouwen in doelgroep (Hoe Bevalt Nederland 2018) als onder de leden van het EenVandaag Opiniepanel. Beide uitslagen zijn opgenomen waar dat relevant is.

IVF: maximale leeftijd

Meerderheid vindt IVF-leeftijdsgrens van 50 te hoog

Vrouwen kunnen tot 50 jaar een IVF-behandeling krijgen om zwanger te worden, maar hier is geen draagvlak voor in de samenleving. Slechts 12 procent vindt 50 een goede leeftijd om nog een kind te krijgen via reageerbuisbevruchting.

Van de vrouwen die zelf met zwangerschap bezig zijn in het Hoe Bevalt Nederland onderzoek vindt de grootste groep (47%) dat de leeftijdsgrens voor IVF op maximaal 45 jaar zou moeten liggen.

In het publieksonderzoek onder mensen van alle leeftijden onder het EenVandaag Opiniepanel ligt dit nog lager: hier kiest de grootste groep (42%) voor 40 jaar.

Kinderen krijgen moet je niet uitstellen, zo zeggen veel deelnemers. IVF moet vooral beschikbaar zijn voor stellen met serieuze vruchtbaarheidsproblemen.

'Ik denk niet dat je (in belang van het kind) iemand met ivf moet gaan helpen die ouder is dan 45. Als het kind dan 20 jaar is zijn/haar moeder 65 jaar. Mijn moeder is nu 60 en ik ben 30 maar ik zie mijn moeder niet meer voor een puber zorgen op haar leeftijd en dat terwijl ze heel vitaal is op haar leeftijd.'

'Het moet niet zo zijn dat mensen met 38 jaar bedenken ineens zwanger te willen worden, dat is te laat. En dan doel ik met name op de mensen die eerst jaren werken, wel een vaste partner hebben.'

'Boven de 40 jaar nemen de risico's tijdens een zwangerschap toe voor zowel moeder als kind. Ik vind dat we dat niet boven de 45 moeten aanbieden. Wellicht dat er een uitzondering gemaakt moet worden voor vrouwen die op die leeftijd al 10 jaar bezig zijn en nog steeds door willen proberen, maar verder niet.'

Nieuwe technieken

Er zijn steeds meer nieuwe manieren om via kunstmatige technieken zwanger te worden. We willen je er nu een paar voorleggen. Hoe kijk jij hier tegenaan, voor wie zouden ze beschikbaar moeten zijn en tot welke leeftijd?

IVF leeftijd

Bij IVF (reageerbuisbevruchting) worden een eicel en een zaadcel kunstmatig bij elkaar gebracht in een laboratorium. Dit kan gaan om de eigen eicellen van een vrouw of om donoreicellen. Naarmate de vrouw ouder is wordt er vaker gebruik gemaakt van donoreicellen. Het zaad kan ook eigen zaad van de partner of donorzaad zijn.

Op dit moment is in Nederland een IVF behandeling mogelijk tot 50 jaar. Zorgverzekeraars vergoeden 3 IVF-behandelingen van vrouwen tot en met 42 jaar. Tussen de 43 en 50 jaar moeten vrouwen de behandeling zelf betalen.

Waar zou de leeftijdsgrens voor IVF-behandelingen volgens jou moeten liggen?

	Onderzoek EenVandaag Opiniepanel	Onderzoek Hoe Bevalt Nederland
Ik ben in principe tegen alle IVF behandelingen	11%	1%
40 jaar	42%	30%
45 jaar	28%	47%
50 jaar	5%	7%
55 jaar	1%	0%
Er moet helemaal geen leeftijdsgrens zijn voor IVF behandelingen	6%	5%
Weet niet / geen mening	9%	9%

Met welke van de onderstaande stellingen ben jij het het meest eens:

	Onderzoek EenVandaag Opiniepanel	Onderzoek Hoe Bevalt Nederland
Vrouwen moeten alleen kinderen krijgen in de leeftijd dat ze vruchtbaar zijn.	80%	69%
'Vrouwen moeten ook kinderen kunnen krijgen op een leeftijd dat ze niet meer vruchtbaar zijn.'	7%	13%
Weet niet / geen mening	13%	18%

Invriezen eicellen

Publieksonderzoek: draagvlak voor invriezen eicellen groeit

Het draagvlak voor het invriezen van eicellen zodat vrouwen hier later zwanger van kunnen worden neemt toe. In 2011, bij de oprichting van de eicelbank in Nederland, werd deze kwestie voor het eerst aan de leden van het EenVandaag Opiniepanel voorgelegd. Toen was 47 procent hier voor, Nu is dat gegroeid naar een kleine meerderheid van 55 procent. Het moet dan wel bij voorkeur gaan om vrouwen met een medische indicatie (76%), de steun voor vrouwen die nog geen geschikte partner hebben (29%) of eerst carrière willen maken (17%) ligt lager.

Eicellen invriezen

In Nederland is het sinds 2011 voor alle vrouwen mogelijk om hun eicellen te laten invriezen zodat ze later zwanger kunnen worden. Dit kan zowel voor vrouwen met een medische indicatie als voor vrouwen zonder een medische indicatie.

Ben je in principe voor of tegen het invriezen van eicellen van vrouwen zodat zij later zwanger kunnen worden?

	Onderzoek EenVandaag Opiniepanel	Onderzoek Hoe Bevalt Nederland
Voor	55%**	80%
Tegen	24%	9%
Weet niet / geen mening	21%	12%

** in een vergelijkbaar onderzoek van het EenVandaag Opiniepanel in 2011 was 47% hiervoor en 37 % tegen.

Het invriezen van eicellen is mogelijk voor vrouwen met een medische indicatie, bv wanneer zij vervroegd in de overgang raken of chemotherapie krijgen. De kosten worden dan vergoed door de zorgverzekeraar.

In sommige ziekenhuizen is het ook mogelijk voor vrouwen zonder medische indicatie, bv voor vrouwen die een zwangerschap willen uitstellen omdat ze nog geen partner hebben of eerst carrière willen maken. De kosten lopen op tot 3000 euro en worden niet vergoed.

Voor wie moet het volgens jou mogelijk zijn om hun eigen eicellen te laten invriezen?

Kruis alle groepen aan voor wie dat volgens jou mogelijk moet zijn.

	Onderzoek EenVandaag Opiniepanel	Onderzoek Hoe Bevalt Nederland
Voor vrouwen met een medische indicatie	76%	94%
Vrouwen die nog geen geschikte partner hebben	29%	50%
Vrouwen die eerst carrière willen maken	17%	22%
Dit moet voor geen enkele vrouw mogelijk zijn	10%	2%
Weet niet / geen mening	11%	4%

Prenatale genetische testen (PGD) en embryoselectie Embryoselectie op aandoeningen, niet op uiterlijk

In 1983 werd de eerste IVF-baby in Nederland geboren. Inmiddels gaat het om meer dan 5000 kinderen per jaar en heeft de vruchtbaarheidstechniek zich in hoog tempo ontwikkeld. Zo kunnen ongebooren baby's in sommige ziekenhuizen in Nederland getest worden op 50 tot 90 ernstige erfelijke aandoeningen. Driekwart (75%) van de ondervraagde vrouwen vindt dit een goede ontwikkeling.

Met dezelfde testen kunnen embryo's ook geselecteerd worden op geslacht en uiterlijke kenmerken. In het buitenland komt dit al regelmatig voor. Dit gaat de deelnemers te ver: acht van de tien (80%) vinden uiterlijk geen reden om in te grijpen in de natuur.

Zwangeren willen zelf niet te veel testen

De helft van de zwangere vrouwen uit het onderzoek (48%) doet nu zelf een prenatale test om erfelijke afwijkingen op te sporen tijdens de zwangerschap. Bij één op de drie (36%) gaat het om de NIPT test die standaard wordt aangeboden om drie syndromen, waaronder het syndroom van Down, te zoeken.

Slechts 13 procent zou gebruik willen maken van een uitgebreide genetische test die tientallen afwijkingen bij hun ongebooren baby kan zien. De belangrijkste reden die ze hiervoor geven is dat ze onnodig lijden willen voorkomen. De meeste vrouwen vinden zo'n uitgebreide test niet nodig. Zij

willen geen keuze hoeven te maken bij een negatieve uitslag en vinden een kind met een beperking ook welkom.

'Absoluut geen enkele grenzen. Uitsluiten wat je uitsluiten kunt. Ik heb zelf een zwaar gehandicapt broertje gehad. Als mijn ouders het hadden geweten, was dit kindje er nooit gekomen. Uiteindelijk bleek het zeer zeldzaam maar wel erfelijk. 50% kans bij jongetjes op deze ernstige afwijking. Ik bleek geen drager te zijn, maar anders kwamen wij in aanmerking voor embryoselectie. Ik denk dat we met z'n allen dankbaar mogen zijn voor de technieken waarmee je een kind (en je gezin) een leven vol ellende en pijn kunt besparen. En nee, kiezen voor blond haar en blauwe ogen of een jongetje of meisje gaat me te ver ;).'

'Wie bepaalt wanneer een fout in het DNA een fout in het DNA is? Waar ligt die grens? Bij een levensverwachting van het kindje? Of bij wat de ouders aankunnen? Dit is een lastige discussie, waarbij ik geneigd ben de conservatieve kant te kiezen: niet te veel ingrijpen.'

Prenatale genetische testen (PGD), embryoselectie

Ongeboren baby's kunnen op steeds meer afwijkingen worden getest. Nu wordt dat standaard aan alle vrouwen aangeboden voor enkele afwijkingen, waaronder het downsyndroom (NIPT-test).

In sommige ziekenhuizen zijn nu al testen voor 50-90 genetische afwijkingen beschikbaar. Hiermee wordt het risico op een kind met een ernstige aandoening verkleind door embryo selectie of het afbreken van de zwangerschap. Tegenstanders vinden dat je niet moet ingrijpen in de natuur of vinden de kosten te hoog voor aandoeningen die weinig voorkomen.

Vind je het over het algemeen een goede of een slechte ontwikkeling dat er steeds meer getest kan worden om het risico op de geboorte van een kind met een ernstige aangeboren aandoening te verkleinen?

	Onderzoek EenVandaag Opiniepanel	Onderzoek Hoe Bevalt Nederland
Goede ontwikkeling	75%	75%
Slechte ontwikkeling	12%	13%
Weet niet / geen mening	13%	12%

Naast de selectie op ernstige afwijkingen maken deze testen het ook mogelijk om te selecteren op andere zaken zoals geslacht of uiterlijke kenmerken.

Vind je het een goede of een slechte ontwikkeling om embryo's te selecteren op uiterlijke kenmerken?

	Onderzoek EenVandaag Opiniepanel	Onderzoek Hoe Bevalt Nederland
Goede ontwikkeling	8%	8%
Slechte ontwikkeling	77%	80%
Weet niet / geen mening	15%	12%

Toekomst zwangerschap

Tot slot willen we je nog een vraag stellen over de toekomst van zwanger worden, zwanger zijn en bevallen. Dit onderzoek is 35 jaar geleden voor het eerst gehouden. Sindsdien is er veel veranderd.

Als dit onderzoek over 35 jaar weer gehouden wordt, want zijn dan de onderwerpen denk je?

Deelnemers denken dat een kind steeds vaker in een laboratorium verwekt gaat worden - dat is nu eigenlijk al gaande - maar ook dat een kind buiten de baarmoeder gaat groeien. Bijvoorbeeld in een kunstmatige baarmoeder. En we zien dat er best vrouwen zijn die daarnaar uitkijken want het is toch een flinke aanslag op je lijf.

Ze verwachten dat embryo's steeds vaker geselecteerd gaan worden - niet alleen op afwijkingen, maar ook op uiterlijke kenmerken. Rood haar bijvoorbeeld en een IQ van boven de 120.

En in de toekomst zullen ook geen vader en moeder meer nodig zijn om een kind te verwekken maar zaad en eicellen komen dan uit lichaamscellen, bv huidcellen.... En er zijn zelfs deelnemers die denken dat mannen op termijn óók zwanger kunnen worden.